

Prædiken til 11.s.e.trin. 27.8.2017 kl.10

Salmer:751, 276, 384, prædiken, 695, nadver, 675

Evangelium: Lukas 18, 9-14

Når der i en fortælling tegnes to SÅ forskellige figurer, så ligger det i luften, at den ene er ond og ham skal vi ikke ligne og den anden er god, så ham skal vi prøve at blive som.

Vi hører om to skikkelser, to måder at gebærde sig på, ja, to måder at være i verden på, så det ligger lige for, at vi skulle kunne vælge mellem dem. Holder vi med den ene ? eller med den anden? Som var det en håndboldkamp.

De to figurer er ikke bare forskellige, men de er hinandens modsætninger. Der fortælles SÅ overdrevet om begge, at det nærmer sig karikaturer. Der er the ”bad guy” og ”the good guy”: den onde og den gode. Den rigtige og den forkerte.

Og derfor kunne man jo tro, at vi skal stræbe efter at være som den ene og absolut ikke være som den anden.

At de altså er sat op som 2 eksempler, som vi skal spejle os i. At vi skal spejle os i dem og så se efter, hvad vi selv går og tror om os selv og hvordan vi tænker om hinanden.

Og sådan er denne fortælling måske også tænkt, allerførste gang, den blev fortalt. For den er jo fortalt til dem, som ”stoler på at de selv er retfærdige og som foragter alle andre”. Det er i hvert fald den ramme, som Lukas sætter.

Men ! fordi de to modsætninger, der er sat op overfor hinanden, er selvretfærdighed på den ene side og ydmyg elendighed på den anden side, så kan det ikke handle om valg. Der kan ikke være tale om et valg.

Man kan nemlig ikke vælge at være ydmyg. For i det øjeblik man tror, man gør det, så er det en ny form for selvretfærdighed.

Og det er det drilske ved ydmyghed.

Fordi det netop er godt og en dyd at være ydmyg i vores kristne tro, så kan vi ikke vælge at ville være ydmyge, uden at det bliver en form for selvgodhed. En ny form for selvretfærdighed.

Og derfor slipper vi ikke godt fra denne fortælling, hvis vi tror, at det handler om at kunne vælge mellem to måder at være på: enten selvgod eller ydmyg.

Der er ikke tale om et valg. Der kan IKKE vælges mellem den ene eller den anden adfærd. For prøver vi at gøre dét, der i fortællingen ser rigtigst ud, så ender vi med det samme som den latterlige farisæer.

Det er det tricky ved ydmyghed: i det øjeblik vi italesætter den som en dyd, så opløser den sig selv, når vi taler om at ville være det.

Det havde Søren Kierkegaard sådan et øje for. Og med sin viise ironi kunne han afsløre alle de latterlige krumspring, som vi gør for at være ydmyge uden at gøre os til af det.(...hm. hm.)

Så det er en kendt sag, at når det handler om ydmyghed versus selvretfærdighed, så har vi ikke en chance, hvis vi tror, der kan vælges imellem dem.

Der er ikke tale om et valg. For hvad ydmygt skulle der være i at vælge det rigtigste, det, der fører til retfærdighed...?

Og nu ved jeg godt, at man kunne trække et "es" frem fra ærmet, der skulle kunne få os ud af misèren. Og det er også en tanke fra Kierkegaard. Og den handler om, om man ser sig selv i forhold til gud eller i forhold til andre mennesker. At farisæeren jo står et offentligt sted og gør sig til overfor andre mennesker ved at fremhæve sig selv i forhold til andre mennesker, sammenligne sig med dem, mens han foregiver at det er gud, han beder til. Og at toldereren kun har gud for øje, står et afsides sted, og kun ser sig selv i forhold til gud, - og derfor må han bede om nåde.

Og det er en tanke værd, i hvis øje man ser sig selv ? og i forhold til hvem og hvad.

Men her farer vi også let vild. Det ser tilforladeligt ud, når vi prøver at skelne, om det er i forhold til gud eller i forhold til mennesker, at man ser sig selv.

Men hvem er i stand til det?

Kan ikke også den største ydmyghed, som man viser overfor gud – selv i sit hemmeligste lønkammer, være en kæmpe storsnudethed overfor andre mennesker, når man går ud på gaden igen? Er der ikke mange tårer, der er blevet grædt over egen elendighed i bøn til gud, som i det øjeblik, man er ude på gaden igen blev udskiftet med rethaveriskhed, da man mødte sine kolleger, sin familie og sine medborgere igen?

Så at skelne mellem, om det er i forhold til gud eller i

forhold til mennesker, at man ser sig selv – det er en vej, der virker tilforladelig. Men det er en udvej, der hurtigt kan blive en vildvej.

Så drilsk er det. Så tricky og umuligt.

Eksempel: en lille association om det 'latterlige' ved at udnævnte præsidenter/biskopper/ direktører fortiden gerne siger: "jeg er så ydmyg" - og det peger også mod én selv...)

Hvad gør vi så?

Er det en løsning at italesætte vores forfængelige og alt for store tanker om os selv? Kan det ikke også være en ny form for selvfedme? - at erkende sine mange former for følen-sig-bedre?

Med denne fortælling i dag kan der kan ikke være tale om noget valg. Der er nemlig ikke noget valg, man kan tage, mellem enten selvretfærdighed eller ydmyghed. Man vælger nemlig aldrig ydmygheden, - den elendighed som toldereren er plaget af. Den kan ikke vælges!

Men det er en tilstand, man kan ende i. Eller komme i. Falde i eller overfaldes af.

Det er ikke noget, nogen vælger. Og det er slet ikke noget, nogen ønsker.

Men det er en tilstand som alle på et tidspunkt kommer i.

Det er en tilstand af elendighed.

Og den vil ingen ønske at komme i, hvis man bare har prøvet det en gang.

Og det har alle.

Elendighed. Det er den tilstand, hvor man ingen løsning ser. Og næsten har givet op. Men helt givet op har man

ikke endnu, for der stadig klynken eller tårer eller suk. Så der er stadigt det lille spinkle håb, som en skabning udtrykker ved at sukke. Græde. Stønne. Der er altså stadig en form for kontakt med omverden – en eller anden slags omverden, som man måske håber vil kunne høre een. Det kan være som et menneske, som en engel, som gud. Men altså, at der dog måske er nogen, som ser mig og hører mig i min elendighed. Og som vil svare. Så elendighed er ikke det samme som at have givet op, men det kan nærme sig...

Elendighed – ingen af os ønsker at ende i den. Og det er både, om det er en social elendighed, hvor man udelukkes, marginaliseres, glemmes, overses og udnyttes. Eller om det er den elendighed, hvor der ikke er penge nok og derfor ikke mad eller varme eller husly. Elle den elendighed, hvor sind og krop og samvittighed og selvfølelse er så meget i bund, at der ikke er noget at vise frem for nogen. At man ikke kan se nogen fremtid. Hvem ville vælge det? hvem ville vælge den ydmyghed som toldereren i sin elendighed er fyldt af? Ingen! Ingen af os ville ved vores fulde fem vælge dén ydmyghed, som toldereren i sin elendighed sukker frem. Men enhver af os kan falde i den. Eller overfaldes af den. Eller ende i den. Eller husker at have været der. Der er ikke noget menneske, som ikke har oplevet den form for elendighed, hvor man ikke synes, at man var noget værd. Og det hverken i guds eller andre menneskers øjne. Og heller ikke i ens egne øjne. Men helt givet op har man ikke.

Endnu kan der grædes eller sukkes.

Og de suk og den gråd – uanset hvilken elendighed, det nu er, man er endt i – de høres af gud som bøn.

Det er Jesu løfte til os i dagens fortælling: at de suk og den gråd er for gud som en bøn. Bøn fra et stakkels menneske. Som gud altid vil høre. Og bøn høre.

Der ligger vores håb.

Kingo har sagt det på den her måde:

Ligger jeg i syndens bøje/ligger jeg i armod ned/ligger jeg i sygdoms køje/ligger jeg i usselhed/ligger jeg fortrængt, forhadet/og af verden slet forladt/ skal jeg hus i graven tage/ o, her er dog håb tilbage.

Amen

